

LIMC

LAND INFORMATION MANOEUVRE CENTRE

Weekly update COVID-19
Week 44, 23 t/m 29 OKTOBER 2020

Table of Contents

(1) Leeswijzer	3
(2) Inleiding	4
(3) Scenario's maatschappelijk kompas	5
(4) Actuele ontwikkeling maatschappelijk kompas	6
(5) Beoordeling factoren van invloed	6
5.1. Zorg	7
5.2. Maatschappij	11
5.3. Economie	13
5.4. Destabilisering (niet) statelijke actoren en Communicatie & Media	15
(6) Significante gebeurtenissen	18
6.1. Europees Nederland	18
6.2. Caribisch Nederland	19
6.3. Grensgebieden	20
6.4. Besmettingsrisico oefeningen CLAS-buitenland	22
(7) Vooruitblik	24
(8) Handelingsperspectief Defensie	25
Bijlagen	26
Bijlage 1: Beschrijving factoren van invloed	26
Bijlage 2: Beschrijving scenario's	27

(1) Leeswijzer

WHO WE ARE

- Het LIMC genereert in een **experimentele** vorm **situational awareness (SA)** en **situational understanding (SU)** voor het CLAS en civiele overheden over de COVID-19 crisis. Hierdoor worden militaire en civiele besluitvormingsprocessen gevoed met **inzicht** en waar mogelijk **handelingsperspectief**.
- Met het LIMC kan de Koninklijke Landmacht **ervaring opdoen** met het samenbrengen van **information manoeuvre** capaciteiten die insight, foresight en doorlopend handelingsperspectief bieden in drie dimensies (cognitief, virtueel en fysiek).

In dit product wordt gewerkt met een mate van waarschijnlijkheid in relatie tot de gegeven duiding, conclusies of beoordeling van de factoren van invloed. In de onderstaande tabel is de mate van waarschijnlijkheid toegelicht.

Terminologie	Confidence level
Zeer waarschijnlijk	Meer dan 90%
Waarschijnlijk	60-90%
Mogelijk	40-60%
Onwaarschijnlijk	10-40%
Zeer onwaarschijnlijk	Minder dan 10%

(2) Inleiding

Dit document tracht een zo volledig mogelijk antwoord te geven op de volgende vragen zoals gesteld vanuit Commandant Landstrijdkrachten (C-LAS):

Hoofdvraag:

Welke effecten in de NLD-samenleving zijn te onderkennen als gevolg van de COVID-19 crisis?

Deelvragen:

1. In hoeverre ontwikkelt COVID-19 zich in NLD in de aankomende zes maanden?
2. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de vitale infra in NLD in de aankomende zes maanden?
3. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de maatschappelijke stabiliteit in NLD in de aankomende zes maanden?
4. In hoeverre beïnvloedt de verspreiding van COVID-19 de economische stabiliteit in NLD in de aankomende zes maanden?

Om antwoord te kunnen geven op bovengenoemde deelvragen wordt gebruik gemaakt van het maatschappelijk kompas.

Het maatschappelijk kompas wordt door het LIMC gebruikt om, door middel van ontwikkeling van de factoren, de ontwikkeling binnen de scenario's over tijd te bepalen te volgen en vroegtijdig trends te onderkennen. Elke factor van invloed is onderhevig aan een aantal onderliggende indicatoren. Deze indicatoren worden wekelijks afzonderlijk gewogen waarna er factorintegratie plaatsvindt die de samenhang duidt.

De factoren van invloed zijn waar mogelijk geschaard onder de deelvragen zoals gesteld door C-LAS, aangevuld met 'overige' factoren van invloed die niet onder de assen van het kompas vallen, maar wel een versterkend effect op het geheel aan ontwikkelingen hebben.

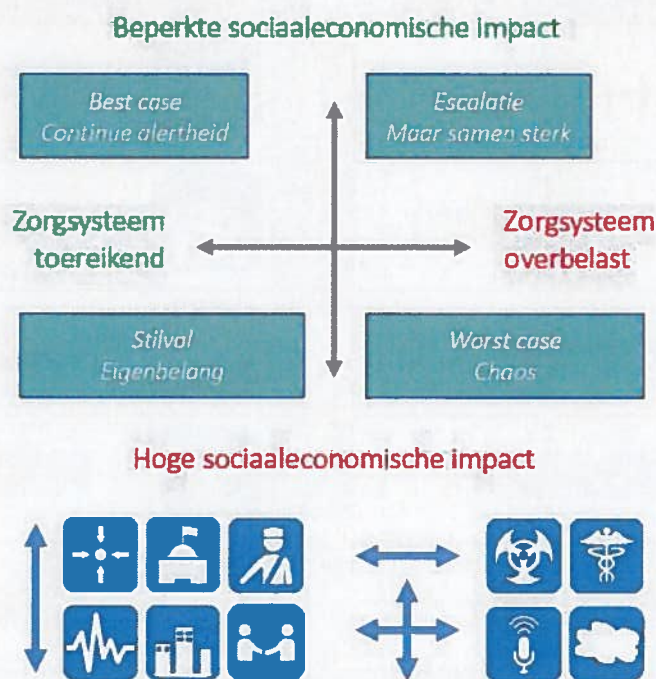
Dit document is als volgt opgebouwd. Allereerst worden de factoren van invloed en het scenario geïntroduceerd. Daarna volgt de overkoepelende conclusie met daaronder het dashboard waarop wekelijks verschuivingen per indicator inzichtelijk worden gemaakt. Aansluitend wordt in de beoordeling van de factoren van invloed een verdiepende analyse en argumentatie gegeven van de waargenomen ontwikkelingen per deelvraag. Vervolgens wordt een geografisch overzicht van significante gebeurtenissen in (Caribisch) Nederland en de grensgebieden van Nederland gegeven. Afsluitend wordt een vooruitblik gegeven van opkomende evenementen. Daarbij wordt tevens handelingsperspectief aan C-LAS geboden wat gebaseerd is op de meest recente ontwikkelingen op het gebied van COVID-19 in Nederland.

(3) Scenario's maatschappelijk kompas

Factor	Factor
 1. Virus	 6. Vitale infrastructuur
 2. Zorg	 7. Economie
 3. Continuïteit van bestuur	 8. Destabilisering (niet) statelijke actoren
 4. Openbare orde & Veiligheid	 9. Communicatie & media
 5. Burgerschap	 10. Meteo, evenementen & incidenten

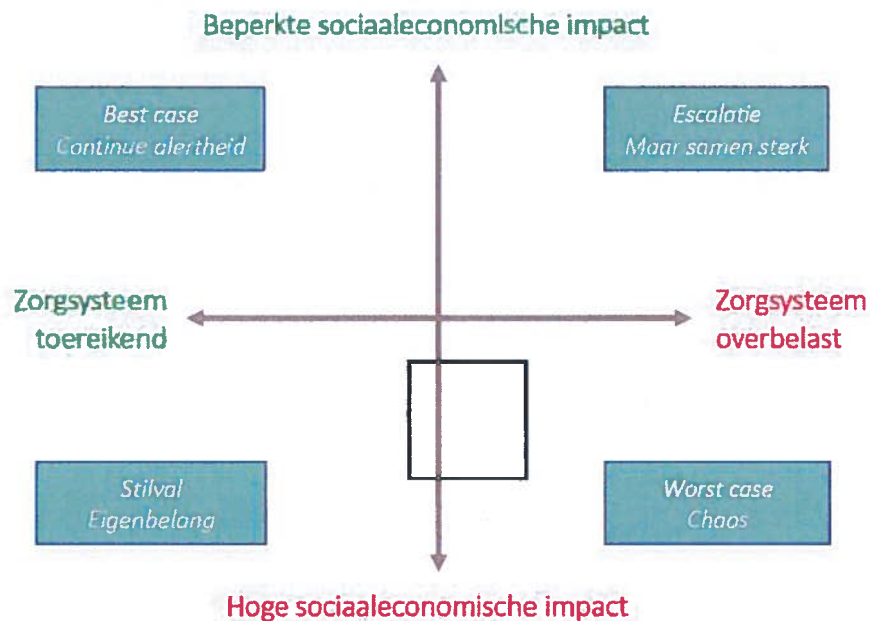
Het LOT-C heeft tien (10) primaire factoren van invloed geïdentificeerd. Op de assen van het maatschappelijk kompas staan de twee (2) factoren van invloed die de grootste impact hebben. Op de horizontale as staat de impact van COVID-19 op de zorg. Op de verticale as staat de sociaaleconomische impact weergegeven. Op basis van de vier (4) kwadranten kunnen vervolgens scenario's gebouwd worden.

Voor verdere beschrijving zie bijlage II: Scenario's

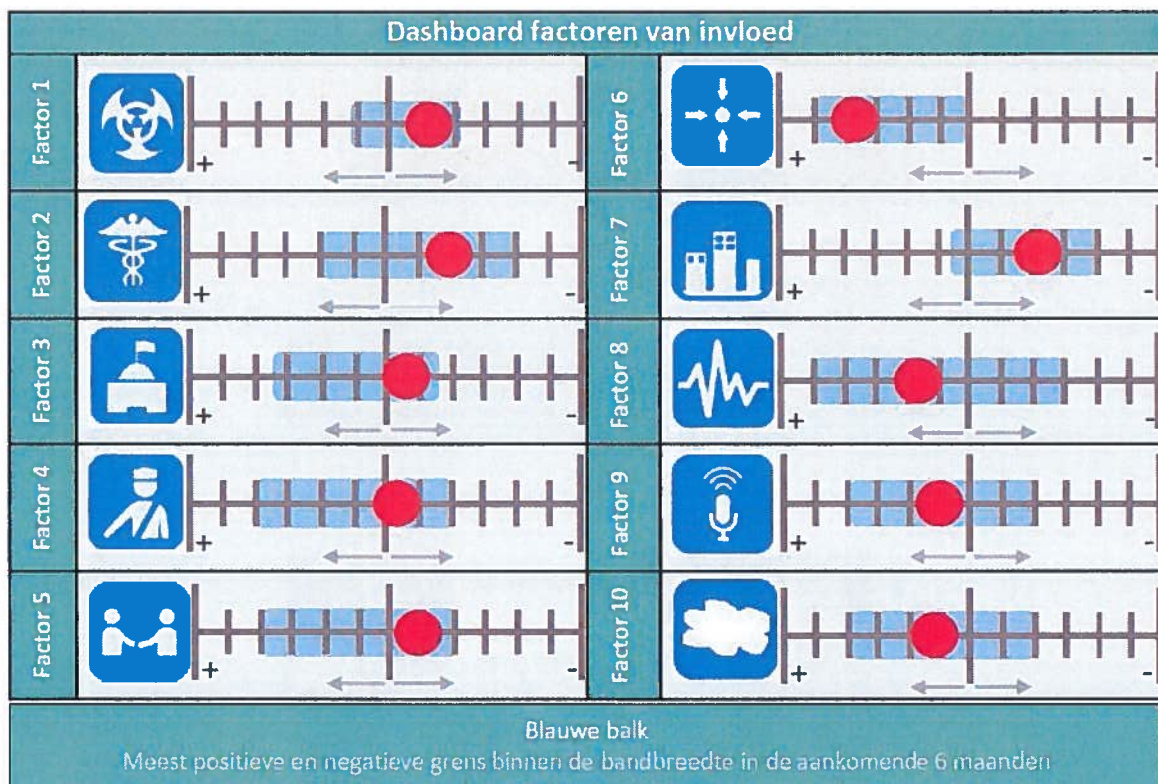

(4) Actuele ontwikkeling maatschappelijk kompas

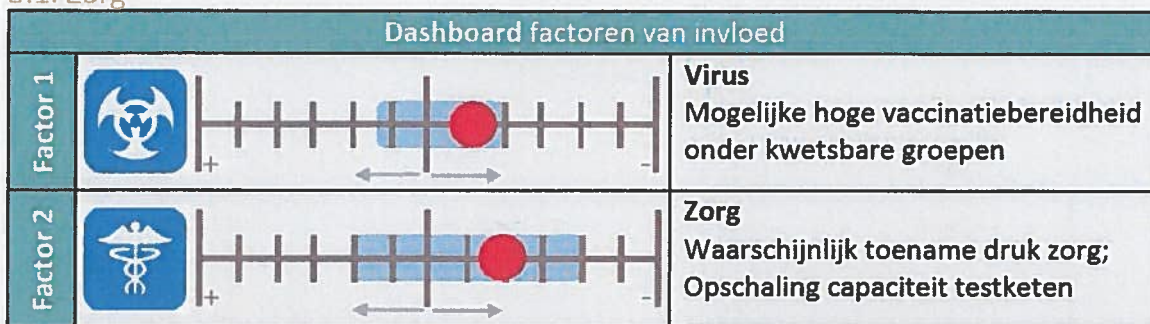
Conclusie

Het zorgsysteem staat onverminderd onder druk. Het is waarschijnlijk dat de druk op de zorg in de komende twee weken toeneemt. Ook de sociaaleconomische impact blijft hoog. Mogelijk gaan anti-overheids-groeperingen meer intimiderende gedragingen tonen, gericht tegen uitvoerders van het overheidsbeleid. De gebeurtenissen van afgelopen week hebben geen verandering betekend voor de factoren van invloed.

5.1. Zorg

Highlights

- Het is waarschijnlijk dat de komende twee weken de druk op de ziekenhuiszorg verder toeneemt;
- Tekort aan griepvaccin duidt mogelijk op een hoge vaccinatiebereidheid onder kwetsbare groepen;
- De testketen is waarschijnlijk voor het einde van het jaar toereikend.

Toelichting

Het is waarschijnlijk dat de komende twee weken de druk op de ziekenhuiszorg verder toeneemt.

De druk op de ziekenhuiszorg is deze week wederom toegenomen (zie tabel en figuur 1). Het is waarschijnlijk dat dit de komende twee weken verder toeneemt. De IC-druk is het hoogst in de ROAZ'en Brabant en Zuidwest (zie figuur 2, volg. pagina). Het aantal opnames blijft waarschijnlijk stijgen, want het aantal besmetting is nog niet aan het dalen.¹ (zie figuur 3). Een andere reden voor toenemende druk is dat er ten opzichte van de vorige weken relatief meer ouderen besmet zijn (zie figuur 4).² Dit zorgt voor meer ziekenhuisopnames, maar ook voor een oplopend sterftecijfer (zie tabel deze pagina). Ten slotte is het verzuim in de zorg onverminderd hoog.^{3,4} Wel is het waarschijnlijk dat naar aanleiding van gemaakte afspraken tussen het kabinet, het LCPS en de Federatie Medische Specialisten de bezettingsdruk vanaf deze week beter verspreid gaat worden over de verschillende regio's.⁵

Weekcijfers COVID-19	
Reproductiegetal (R_0)	1,16 (R_0) <i>1,22</i> (R_0)
Geteste personen	321.654 <i>310.716</i>
% Positieve testen	17,9% <i>15,2%</i>
Nieuwe gemelde besmettingen	67.542 <i>55.584</i>
Nieuwe COVID-19 IC ziekenhuisopnames	333 <i>287</i>
Nieuwe COVID-19 niet-IC ziekenhuisopnames	1739 <i>1492</i>
COVID-19 sterfgevallen	329 <i>185</i>

**Cursief gedrukte tekst zijn gegevens van week 42, dikgedrukte tekst is van week 43. Bron: RIVM en NICE*

¹ volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/groeipercantage-besmettingen-daalt-maar-de-zorg-komt-onder-steeds-grotere-druk~bb6696d1/

² rivm.nl/nieuws/aantal-meldingen-covid-19-stijgt-nog-steeds

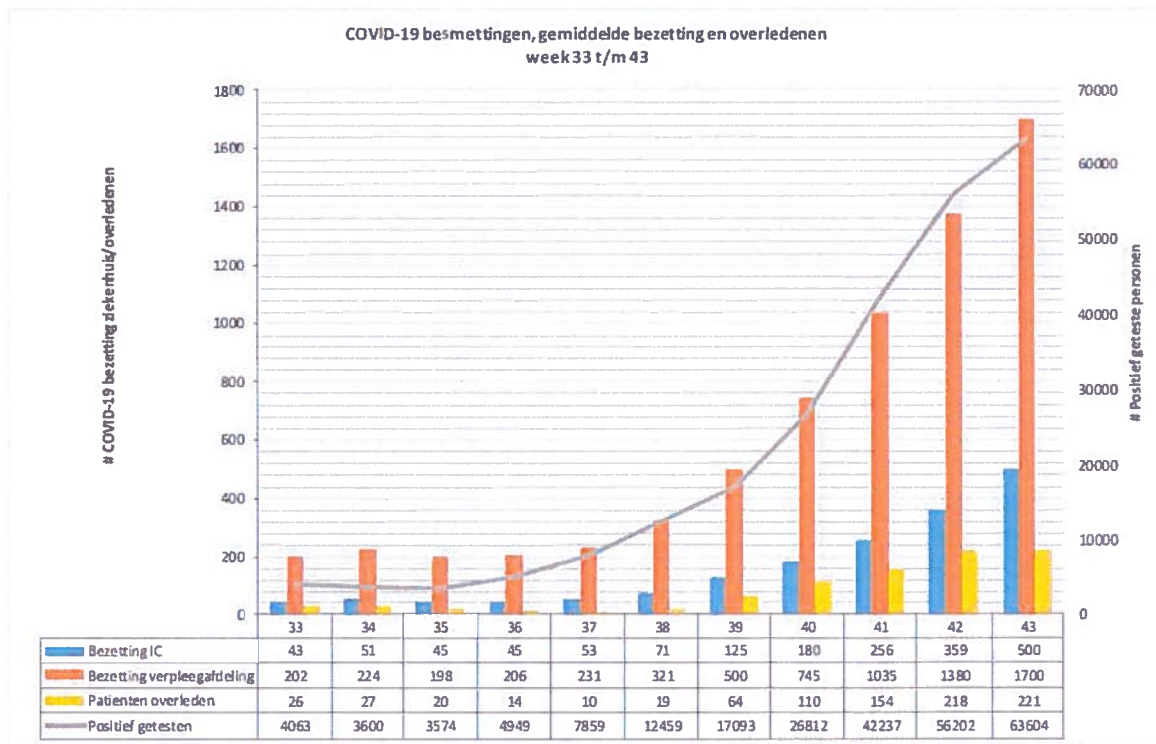
³ cbs.nl/nl-nl/nieuws/2020/40/ziekteverzuim-zorg-en-welzijn-hoogst-sinds-2003

⁴ rtlnieuws.nl/nieuws/nederland/artikel/5192785/ziekenhuis-dicht-voor-coronapatienten-dordrecht-albert-schweitzer

⁵ nu.nl/coronavirus/6085922/kabinet-maakt-afspraken-over-patientenspreiding-om-zorg-open-te-houden.html

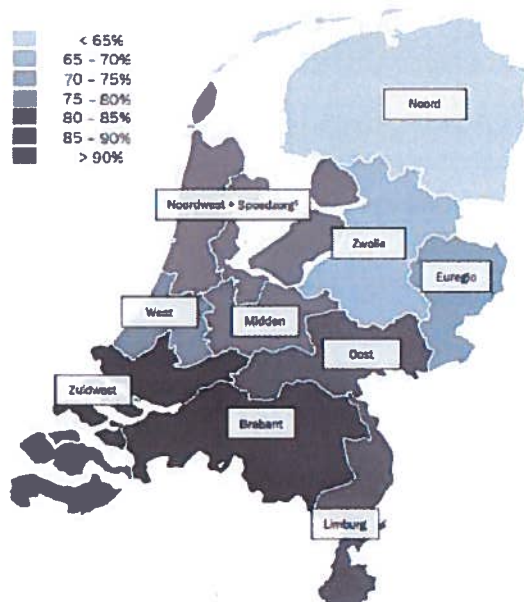

COVID-19 Besmettingen, gemiddelde bezetting en overledenen van week 33 t/m 43

Figuur 1: Overzicht besmettingen, gemiddelde ziekenhuisbezetting per week, overledenen. De cijfers van de laatste 2 weken zijn incompleet i.v.m. een vertraging in verwerking van data. Brondata: Stichting NICE/RIVM

IC druk per ROAZ op 28 oktober 2020

ROAZ Regio	Gemiddelde IC bezetting ²	IC bezetting COVID	Bezettings-percentage ³
Euregio	31	22	70%
Noord	77	47	61%
Oost	53	45	86%
Brabant	81	83	103%
Limburg	53	45	85%
West	60	47	78%
Zwolle	51	35	68%
AMC +NW	111	92	83%
ZWN	92	83	91%
Midden	53	44	84%

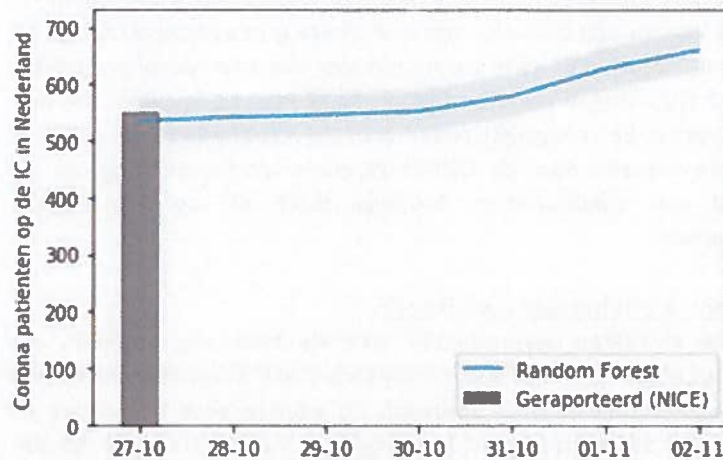
² Basis: aantal IC bedden vastgesteld door VWS op 21 oktober 2020 X 71% (de gemiddelde IC bezetting over 2019)

³ Huidige IC bezetting COVID t.o.v. Gemiddelde IC bezetting

Figuur 2: De getoonde kaart is op basis van het aantal IC COVID patiënten afgezet tegen de IC capaciteit zoals vastgelegd door VWS op 21 oktober 2020. De kaart geeft een ongenueanceerd beeld, doordat o.a. de ervaren werkdruk, het aantal patiënten wat overleden is en de lengte van de diensten hier niet in is mee genomen. Deze nuance dient te worden gemaakt bij de interpretatie en implicaties. Bron: LCPS dagrapportage 28 oktober 2020

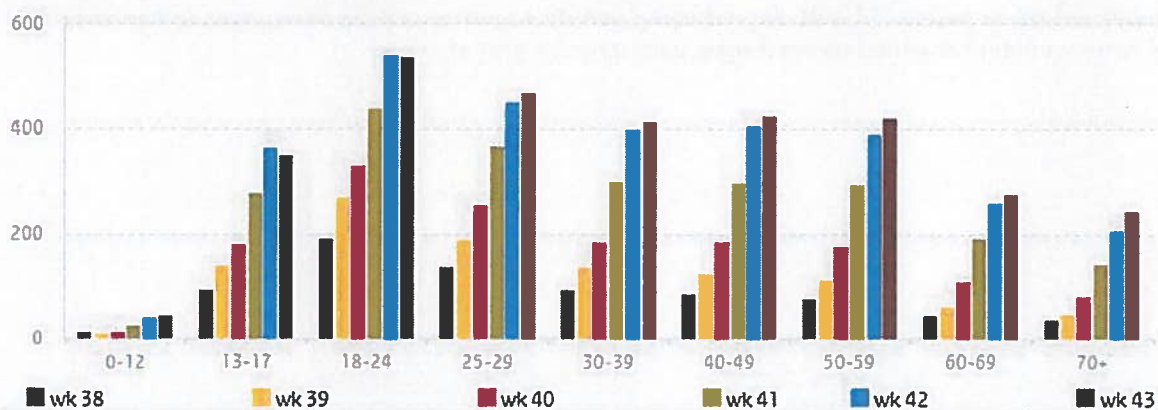

Prognose aantal COVID-19 patiënten op IC afdelingen

Figuur 3: Voorspelling van het aantal Corona patiënten op de IC voor 27 oktober – 2 november a.d.h.v. het Random Forest Regressie (RF) model. Het vlak om de lijnen heen is de Mean Absolute Error (MAE) van de modellen, gebaseerd op de prestaties van de validatieset (10% van de data). Bron: LIMC datascience

Aantal besmettingen per 100.000 inwoners verdeeld over leeftijdscategorieën

Figuur 4: Op de horizontale as staan leeftijdscategorieën weergegeven en op de verticale as het aantal besmettingen per 100.000 inwoners. De gekleurde staven geven de weken weer waarin de besmettingen zijn geconstateerd. Het figuur geeft een verschuiving weer. Onder ouderen stijgt elke week het aantal besmettingen terwijl bij jongeren nu een daling is waargenomen. Bron RIVM.

Tekort aan griepvaccin duidt mogelijk op een hoge vaccinatiebereidheid onder kwetsbare groepen.

Begin dit jaar zijn er 3,88 miljoen griepvaccins ingekocht door de overheid. In anticipatie op een verhoogde vraag door COVID-19 zijn er ten opzichte van 2019 520.000 extra vaccins ingekocht.^{6,7} Echter blijkt dit onvoldoende te zijn. De vaccins zijn bedoeld voor kwetsbare groepen zoals 60+ers en mensen met een medische aandoening, maar ook voor zorgpersoneel dat met deze kwetsbare groepen werkt.⁸ Omdat er een tekort dreigt, krijgen ouderen boven de 70 jaar en mensen met een medische aandoening voorrang op het vaccin. Een mogelijke reden voor de verhoogde vraag naar het griepvaccin is dat met name kwetsbare mensen door de COVID-19 crisis vaccineren mogelijk als essentieel zien tegen het bestrijden van infectiezieken. Mogelijk duidt dit op een hogere vaccinatiebereidheid bij kwetsbare groepen.

De testketen is waarschijnlijk voor het einde van het jaar toereikend.

Voor het einde van het jaar kan de testketen waarschijnlijk aan de testvraag voldoen. De testprocedures kunnen dan binnen 48 uur voltooid worden. Het ministerie van VWS gaat namelijk een eigen testketen opzetten die onafhankelijk van het GGD opereert. Zo worden eind november 25 nieuwe sneltestlocaties geopend waarmee de testcapaciteit omhoog gaat van 62.700 naar 90.000 testafnames per dag. Daarnaast worden in december nog zeven extra grote PCR testlocaties geopend die de testcapaciteit verder vergroten.⁹ Onder andere militairen gaan deze locaties bij de opstart bemannen. Deze worden afgelost wanneer er voldoende burgerpersoneel is opgeleid.¹⁰ Een andere ontwikkeling dat de testprocedures moet versnellen is de COVID-19 blaastest. Deze is nog in ontwikkeling en wordt waarschijnlijk in november ingezet. Deze test geeft binnen een minuut uitslag. Wanneer de blaastest een positieve uitslag geeft, dient er alsnog een PCR test te worden afgenomen¹¹ Ook wordt de capaciteit van het bron- en contactonderzoek vergroot door elke week 340 man nieuw personeel op te leiden.¹² Naast de verhoging van de capaciteit zal de vraag naar testen mogelijk afnemen, omdat het aantal besmettingen waarschijnlijk gaat afnemen.

⁶ ad.nl/politiek/tekort-griepvaccin-dreigt-kabinet-vraagt-gezonde-zestigers-prik-over-te-slaan~aa2507e5/

⁷ www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/tekort-aan-griepvaccin-kabinet-roept-zestigers-op-van-prik-af-te-zien~b07da4f5/

⁸ rivm.nl/vaccinaties-op-maat/griepvaccinatie-voor-personen-jonger-dan-60-jaar

⁹ nos.nl/artikel/2354168-kabinet-wil-25-sneltestlocaties-en-zeven-extra-grote-teststraten.html

¹⁰ parool.nl/nederland/kabinet-wil-25-snelteststraten-eerste-volgende-maand-open~b422dd25/

¹¹ nu.nl/coronavirus/6084115/nieuwe-coronablaastest-wordt-vanaf-november-ingezet.html

¹² volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/megalabs-sneltests-en-xl-teststraten-zo-moet-het-testbeleid-eindelijk-op-orde-komen~bb9851a7/

5.2. Maatschappij

Dashboard factoren van invloed		
Factor 3		Continuïteit van bestuur Invoering Tijdelijke wet draagt bij aan duidelijkheid en naleving
Factor 4		Openbare orde & Veiligheid Mogelijk toename intimiderende gedragingen
Factor 5		Burgerschap Verstoring onderwijs zorgt voor problemen
Factor 6		Vitale infrastructuur Geen bijzonderheden
Factor 10		Evenementen en meteo Geen bijzonderheden

Highlights

- Het is waarschijnlijk dat problemen in het onderwijs zowel op korte als op lange termijn negatieve gevolgen hebben;
- Invoering van de Tijdelijke wet COVID-19 zorgt waarschijnlijk voor meer duidelijkheid en mogelijk voor betere naleving;
- Tegenstanders van COVID-19 beleid zullen in de komende drie maanden mogelijk meer intimiderend gedrag vertonen.

Toelichting

Het is waarschijnlijk dat problemen in het onderwijs zowel op korte als op lange termijn negatieve gevolgen hebben.

Door COVID-19 besmettingen, thuisquarantaine en lange wachttijden voor testen heeft het onderwijs in de hele breedte te maken met uitval van personeel. Dit was eerder vooral duidelijk vanuit het voortgezet en hoger onderwijs. Inmiddels geven ook het middelbaar beroepsonderwijs (MBO) en het primair onderwijs via vakbonden aan dat de problematiek bij hen toeneemt. Dit heeft verschillende gevolgen. Uitval in het MBO heeft met name op de lange termijn consequenties. Praktijkstages zijn een belangrijk onderdeel van deze opleidingen, maar een deel van deze stages kan dit jaar niet uitgevoerd worden. Dit wordt enerzijds veroorzaakt door de beperkende COVID-19 maatregelen, die met name bij contactberoepen voor problemen zorgen. Anderzijds spelen ook economische effecten een rol: bedrijven die stages aanbieden gaan failliet of kunnen vanuit bezuinigingsoogpunt besluiten om geen stages meer aan te bieden.¹³ Het niet kunnen voltooien van een praktijkstage kan studieovertraging tot gevolg hebben. Als deze overtraging niet wordt ingehaald, is het mogelijk dat een deel van de studenten niet in staat is om de opleiding te voltooien. Bij beroepen waar al schaarste is, kan dit mogelijk op lange termijn voor tekorten op de arbeidsmarkt zorgen.¹⁴ Ook het primair onderwijs heeft groeiende problemen, veroorzaakt door COVID-19.

¹³ mboraad.nl/nieuws/corona-update-mbo-raad-waarschuwt-de-scholen-lopen-vast

¹⁴ aob.nl/nieuws/per-direct-meer-handen-nodig-in-het-mbo-onderwijs/

Besmettingen onder personeel of thuisquarantaine als een huisgenoot besmet is spelen hierin de grootste rol. Daarbij heeft het primair onderwijs al langer te maken met een personeelstekort. Een direct gevolg hiervan is dat klassen of soms hele scholen geen fysiek onderwijs meer krijgen. Als deze kinderen thuis online les krijgen, belast dat de ouders. Niet alleen moeten ouders thuis aanwezig zijn als oppas, ook moeten ouders in dit geval vaak begeleiding bieden bij huiswerk. Dit zorgt waarschijnlijk voor verzuim in de sectoren waar deze ouders werkzaam zijn. Een tweede gevolg is het nadelige effect voor de ontwikkeling van kinderen. Docenten geven aan dat de eerste lockdown, waarin het primair onderwijs gesloten was, bij een gedeelte van de kinderen voor een ontwikkelingsachterstand heeft gezorgd.¹⁵ Deze achterstand kan nu niet worden ingehaald en wordt mogelijk verergerd indien deze kinderen weer thuis moeten zitten. Bij een gedeelte van de kinderen heeft het niet naar school kunnen waarschijnlijk op lange termijn negatieve effecten voor de ontwikkeling.

Invoering van de Tijdelijke wet COVID-19 zorgt waarschijnlijk voor meer duidelijkheid en mogelijk voor betere naleving.

Nadat de Tweede Kamer begin oktober instemde met de Tijdelijke wet COVID-19, heeft op 27 oktober ook de Eerste Kamer vóór gestemd.¹⁶ Waarschijnlijk treedt de wet op 1 december in werking. Deze wet vervangt noodverordeningen die nu als juridische basis dienen om de COVID-19 maatregelen te handhaven. Noodverordeningen zijn niet bedoeld om langere tijd van kracht te zijn en zijn in principe voor lokaal gebruik.¹⁷ De politie en BOA's hebben al eerder aangegeven dat er hierdoor geen uniformiteit van maatregelen is, wat de handhaving niet ten goede komt. De invoering van de Tijdelijke wet draagt waarschijnlijk bij aan het wegnemen van lokale verschillen in handhaving en uitvoering. Hiermee wordt onduidelijkheid voor de burger weggenomen. De onduidelijkheid heeft waarschijnlijk bijgedragen aan de slechte naleving. Mogelijk heeft het scheppen van duidelijkheid d.m.v. de Tijdelijke wet een positief effect heeft op de naleving van de maatregelen.

Tegenstanders van COVID-19 beleid zullen in de komende drie maanden mogelijk meer intimiderend gedrag vertonen.

De NCTV meldt in het periodieke dreigingsbeeld van 15 oktober jl. dat polarisering in de samenleving toeneemt. Dit wordt deels gevoed door 'gevoelens van onrechtvaardigheid, groot onbehagen of een andere werkelijkheidsbeleving', welke door de COVID-19 crisis versterkt worden.¹⁸ Binnen de gemêleerde groep die het niet eens is met het overheidsbeleid t.a.v. COVID-19 bestaat een radicale kern. Waar deze groep in het begin van de crisis met name actief was op sociale media en bij demonstraties, wordt nu steeds meer gebruik gemaakt van intimiderende gedragingen. Zo is onder andere de GGD-teststraat in Breda beklad en zijn medewerkers geïntimideerd.¹⁹ Ook zorgpersoneel heeft in toenemende mate last van agressie en intimidatie.²⁰ Zorgpersoneel wordt enerzijds geïntimideerd door familie van patiënten, maar intimidatie kan ook meer gericht en gecoördineerd zijn. Een voorbeeld hiervan is een oproep van Viruswaarheid op sociale media om te filmen op de Spoedeisende Hulp.²¹ Het is waarschijnlijk dat onbehagen en gebrek aan perspectief de komende maand continueert. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat intimiderende en mogelijk gewelddadige acties, gericht tegen zorgverleners, GGD-medewerkers en andere uitvoerders van het overheidsbeleid, in de komende drie maanden zullen toenemen.

¹⁵ nos.nl/artikel/2353869-lesuitval-door-corona-elke-keer-als-de-telefoon-gaat-schrik-ik.html

¹⁶ rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/nieuws/2020/10/27/eerste-kamer-stemt-in-met-tijdelijke-coronawet

¹⁷ binnenlandsbestuur.nl/bestuur-en-organisatie/nieuws/uitstel-corona-spoedwet-noodverordening.13611686.lynkx

¹⁸ nctv.nl/actueel/nieuws/2020/10/15/dreigingsbeeld-nctv-aanslag-nederland-voorstelbaar-dreiging-vooral-van-eenlingen

¹⁹ bndestem.nl/breda/verkeersregelaar-ziet-stel-ggd-teststraat-vernielen-in-breda-ze-riepen-corona-is-een-hoax~a0789e61/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

²⁰ gelderlander.nl/dossier-coronavirus/ziekenhuizen-nemen-extra-maatregelen-om-agressie-meer-beveiligers-en-speciale-campagne~a080d5cc/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

²¹ ad.nl/enschede/politie-oost-nederland-waarschuwt-ziekenhuizen-voor-corona-binnendringers~af9486d0/

Ten tweede hebben bedrijven en ook consumenten zich naar aanleiding van de eerste golf zo goed en zo kwaad als het gaat aangepast aan de huidige omstandigheden.^{24,25} Waar de eerste golf onverwacht kwam, zijn bedrijven nu veel beter voorbereid en ingericht om te gaan met de beperkingen van de 'gedeeltelijke lockdown'. Ten slotte ondersteunt de overheid sectoren steeds gericht. Van alle sectoren is bekend welke bijdrage zij leveren aan de economie. Naarmate de crisis vorderde is duidelijk geworden welke sectoren met name geraakt zijn door de COVID-19 crisis. De diverse steunpakketten zijn daar zoveel mogelijk op aangepast.^{26,27}

Het is mogelijk dat herstel van de Nederlandse economie makkelijker gaat dan het economische herstel van andere EU-landen.

De huidige staat van de Nederlandse economie is minder slecht dan de economieën van de meeste andere EU-landen. Daarnaast kan Nederland tegen zeer gunstige voorwaarden geld lenen. Hierdoor is het mogelijk dat de Nederlandse economie relatief makkelijker hersteld dan de economieën van andere EU-landen als de huidige crisis wegebt. In vergelijking met andere EU-landen is de Nederlandse economie minder hard gekrompen.²⁸ Ook laten een aantal andere indicatoren van de economie (nog) relatief gunstige cijfers zien: de faillissements- en werkloosheidscijfers zijn laag en de huizenmarkt draait goed. Ook zijn de economische effecten van de huidige maatregelen uiteindelijk mogelijk minder zwaar dan de gevolgen van de maatregelen tijdens de eerste golf. Verder is het waarschijnlijk dat Nederland tegen zeer gunstige voorwaarden geld kan lenen. De drie grootste kredietbeoordelaars handhaven de AAA-status van Nederland. Nederland heeft als één van de weinige landen in Europa deze status. Dit betekent dat het vertrouwen in de kredietwaardigheid van Nederland groot is. Hierdoor is Nederland in staat om tegen gunstigere voorwaarden geld te lenen. Vervolgens kan hiermee economisch herstel worden bevorderd.

²⁴ www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/de-acht-lessen-van-de-eerste-golf-die-de-economie-nu-goed-van-pas-komen~bec9cfc7

²⁵ www.nos.nl/artikel/2354031-webwinkels-en-bezorgers-zetten-zich-schrap-voor-extra-drukke-feestdagen.html

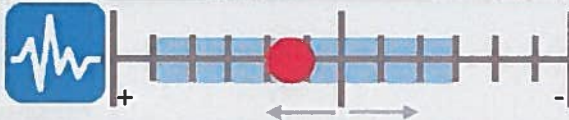
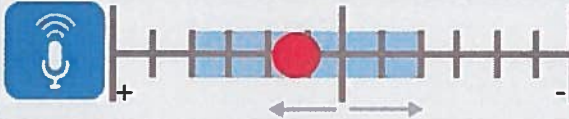
²⁶ www.ad.nl/politiek/kabinet-wacht-af-met-extra-coronamaatregelen-komende-dagen-cruciaal~ac1197a9

²⁷ www.volkskrant.nl/economie/derde-steunpakket-wordt-uitgebreid-extra-hulp-voor-horeca-cultuur-en-evenementenbranche~b968b10e

²⁸ www.volkskrant.nl/economie/nederlandse-economie-minder-hard-getroffen-dan-die-van-andere-eu-landen~b9ee629e

5.4. Destabilisering (niet) statelijke actoren en Communicatie & Media

Dashboard factoren van invloed		
Factor 8		Destabiliserende actoren Het is waarschijnlijk dat actiegroepen gebruik maken van de COVID-19 crisis.
Factor 9		Communicatie & Media Vakantie van het koningshuis beperkte negatieve impact op overheidsbeleid.

Highlights

- Het is waarschijnlijk dat actiegroepen gebruik maken van de COVID-19 crisis om draagvlak te genereren;
- Het is waarschijnlijk dat de berichtgeving rondom de recente vakantie van het koningshuis naar Griekenland een beperkte negatieve impact heeft gehad op het overheidsbeleid ten aanzien van COVID-19.

Toelichting

Het is waarschijnlijk dat actiegroepen gebruik maken van de COVID-19 crisis om draagvlak te genereren voor hun activiteiten en opvattingen.

Door de COVID-19 crisis zijn de doelstellingen en activiteiten van bestaande actiegroepen aan verandering onderhevig. Zo sloten meer dan 50 actiegroepen zich aan bij het 'Algemeen Burger Collectief', een "federatie tegen het coronabeleid van de overheid".²⁹ Daarnaast zijn er nieuwe anti-overheid actiegroepen ontstaan die zich enkel richten tegen het COVID-19 beleid of die zich keren tegen het bredere beleid van de overheid. Uit een netwerkonderzoek blijkt dat het speelveld van actiegroepen in te delen is in verschillende clusters, gebaseerd op overeenkomstige kenmerken: het cluster 'tegen de overheid' bedient mogelijk een ontvankelijke ontevreden achterban, het spirituele cluster biedt waarschijnlijk alternatieve verklaringen voor het ontstaan van de crisis, en het schaduwmedia-cluster creëert en verspreidt waarschijnlijk pseudowetenschappelijk onderzoek dan wel des-/misinformatie over de crisis (zie figuur 6).³⁰ Een voorbeeld hiervan is het tijdschrift Gezond Verstand. Dit tijdschrift heeft een reclame ingekocht in het Ster-blok op Radio 1. De Reclame Code Commissie heeft meerdere klachten binnengekregen over een radioreclame voor het tijdschrift Gezond Verstand. Waarschijnlijk gaat de commissie onderzoeken of de reclame tegen de regels is.³¹

De bovenstaande actiegroepen versterken bestaande twijfel onder mensen en creëren daarmee draagvlak voor de eigen agenda. Dit gebeurt door onduidelijkheden over de COVID-19 maatregelen uit te vergroten en door de complexe vraagstukken rondom COVID-19 onderzoek te simplificeren.

²⁹ www.xandernieuws.net/algemeen/in-nederland-zijn-al-vele-honderden-protestgroepen-tegen-het-corona-beleid-actief/

³⁰ 20201027-DV-LIMC-Weekly_update_desinformatie

³¹ nos.nl/artikel/2354202-klachten-over-reclame-tijdschrift-gezond-verstand-in-ster-blok-op-radio-1.html

Netwerk van organisaties die des-/misinformatie verspreiden

Stie
isde
e pijlen zijn gelinkt
S -

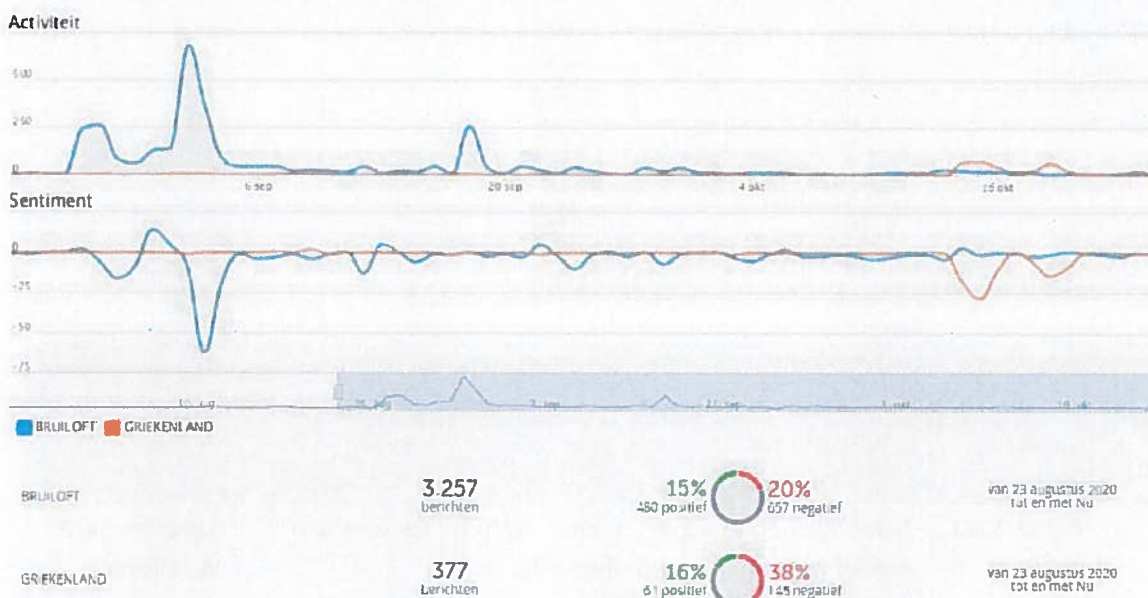
Figuur 6: Netwerk organisaties die des-/misinformatie verspreiden met betrekking tot de COVID-19 crisis. De gekleurde vakken tonen een meegenomen in het netwerk. NB: Niet alle organisaties zijn reeds

Het is waarschijnlijk dat de berichtgeving rondom de recente vakantie van het koningshuis naar Griekenland een beperkte negatieve impact heeft gehad op het overheidsbeleid ten aanzien van COVID-19.

De berichtgeving over de vakantie van het koningshuis heeft waarschijnlijk een beperkte negatieve impact op het draagvlak voor het overheidsbeleid ten aanzien van COVID-19. Vergeleken met de [REDACTED] is de impact waarschijnlijk beperkt. Berichtgeving in de media is unaniem over dat de vakantie in Griekenland geen goede actie is. Echter, deze negatieve berichtgeving heeft waarschijnlijk geen impact op het sentiment omtrent het COVID-19 beleid. Ook is te zien dat het aantal media-activiteiten en de periode van berichtgeving groter zijn bij de bruiloft dan bij de koninklijke vakantie (zie figuur 7). Hierbij speelt ook een rol dat, hoewel het koningshuis geen directe rol heeft in het overheidsbeleid, het wel een voorbeeldfunctie heeft. Dit maakt het waarschijnlijk dat de impact van berichtgeving rondom de koninklijke vakantie op draagvlak voor het overheidsbeleid kleiner is dan die van de bruiloft. Waarschijnlijk beperkt ook de populariteit van het koningshuis de impact op het draagvlak voor het overheidsbeleid.^{32,33,34}

Media-activiteiten en sentimenten d.m.v. COOSTO

Figuur 7: media-activiteiten en sentimenten met betrekking tot [REDACTED] en vakantie van het koningshuis.³⁵

³² 20200910-DV-LIMC-Weekly_COVID_19

³³ 20201022-DV-LIMC-Weekly_COVID_19

³⁴ 20201028-DV-109-OSINTRAP002

³⁵ Bron: Coosto, filter op nieuwsmedia

(6) Significante gebeurtenissen

6.1. Europees Nederland

Nr.	Datum	Onderwerp	Locatie	Relatie met factor
1	23-10-2020	Cambuursupporters vieren feest. Bij het stadion verzamelden zich naar schatting honderd tot tweehonderd man, waarbij geen afstand gehouden werd.	Leeuwarden	Openbare orde & veiligheid
2	26-10-2020	Illegaal feest. De jongeren vierden feest in een sauna op wielen.	Hengelo	Openbare orde & veiligheid
3	25-10-2020	De politie van Hilversum heeft in de nacht van zaterdag op zondag een eind gemaakt aan een groot illegaal feest, waar meer dan driehonderd feestgangers op afkwamen.	Laren	Openbare orde & veiligheid
4	25-10-2020	Illegaal feest.	Amsterdam	Burgerschap
5	24-10-2020	Bij het beëindigen van een illegaal feest zijn twee agenten lichtgewond geraakt, Er zijn vijf aanhoudingen verricht.	Alblasterdam	Openbare orde & veiligheid

6.2. Caribisch Nederland

 Bijzondere gemeenten binnen het Koninkrijk	
Bonaire	Wk 44: 5 actieve besmettingen (Wk 43: 5)
Saba	NSTR
St-Eustatius	Wk 44: 0 actieve besmettingen (Wk 43: 3).

 Landen binnen het Koninkrijk	
Aruba	Wk 44: 148 actieve besmettingen (Wk 43: 265). Aruba zal per 1 november de grenzen openen voor alle staten in de VS. Per 1 december opent Aruba de grenzen met Colombia, Dominicaanse Republiek, Mexico en Haïti.
Curaçao	Wk 44: 277 actieve besmettingen (Wk 43: 292). [REDACTED] ient vier wetsvoorstellen in om tegemoet te komen aan de voorwaarden die Nederland stelt aan een tweede economisch steunpakket ter bestrijding van de COVID-19 crisis.
St-Maarten	Wk 44: 66 actieve besmettingen (Wk 43: 65).

6.3. Grensgebieden

Het aantal besmettingen in België en Duitsland is de afgelopen week toegenomen (zie onderstaande kaart). De volgende reisadviezen gelden:

België:

Nederlandse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar België:

Reis alleen naar België als het noodzakelijk is. In openbare ruimtes waar moeilijk afstand gehouden kan worden is een mondkapje verplicht vanaf 12 jaar. Na een verblijf in België moet men in Nederland 10 dagen in thuisquarantaine.³⁶ Voor ambtenaren geldt dat deze quarantaine onderbroken mag worden wanneer een dienstreis noodzakelijk is en men geen COVID-19 gerelateerde klachten heeft.³⁷

Belgische regelgeving voor Nederlandse reizigers naar België:

Reizigers die langer dan 48 uur in België verblijven moeten ten vroegste 48 uur van tevoren een 'Passenger Locator Form' invullen en overhandigen aan de Belgische autoriteiten.³⁸ Dit formulier hoeft niet ingevuld te worden als men minder dan 48 uur in België verblijft of terugkeert naar België na een verblijf in het buitenland van minder dan 48 uur.³⁹

Belgische regelgeving voor Belgische reizigers naar Nederland:

Reizen naar Nederland wordt ten zeerste afgeraden. Bij terugkomst in België vanuit Nederland (een rode zone) worden reizigers niet meer verplicht getest t/m 7 november, tenzij zij symptomen vertonen.⁴⁰

Nederlandse regelgeving voor Belgische reizigers naar Nederland:

Bij binnenkomst in Nederland vanuit België geldt een verplichte quarantaine van 10 dagen.⁴¹ De quarantaine kan worden opgeheven bij een negatief testresultaat.⁴²

Duitsland:

Nederlandse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar Duitsland:

In de steden Berlijn, Frankfurt am Main, Bremen, München, Düsseldorf, Keulen, Aken, Stuttgart, Essen en Mannheim geldt nu kleurcode 'oranje' (alleen noodzakelijke reizen). Als u in deze steden bent geweest, dan gaat u bij terugkeer in Nederland 10 dagen in thuisquarantaine.⁴³

Duitse regelgeving voor Nederlandse reizigers naar Duitsland:

Bij binnenkomst in Duitsland moet een negatieve COVID-19 test kunnen worden getoond die niet ouder is dan 48 uur. Indien dit niet kan, moet men zich preventief laten testen en 14 dagen in quarantaine gaan. Wanneer het testresultaat negatief is wordt deze quarantaine opgeheven.⁴⁴

³⁶ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

³⁷ rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

³⁸ travel.info-coronavirus.be/nl/public-health-passenger-locator-form

³⁹ diplomatie.belgium.be/nl

⁴⁰ diplomatie.belgium.be/nl (rode tekst)

⁴¹ nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴² rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

⁴³ www.nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴⁴ www.bundesgesundheitsministerium.de/coronavirus-infos-reisende/faq-tests-einreisende.html

Voor Nederlandse grensarbeiders en doorreizigers geldt dit overigens niet. Regelgeving over deze en andere uitzonderingen variëren per deelstaat.^{45,46}

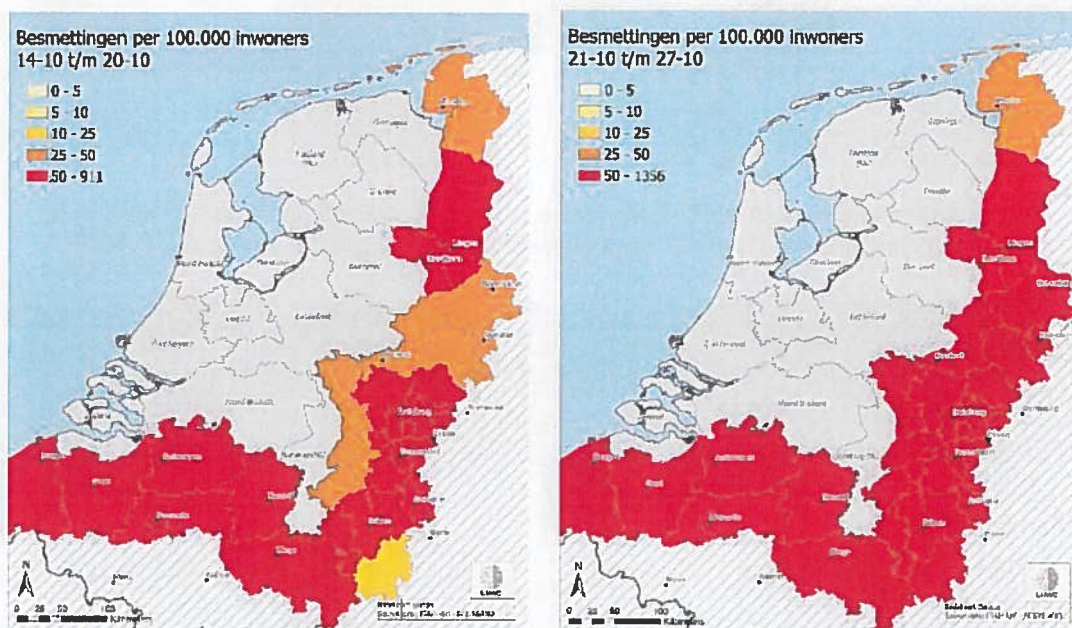
Duitse regelgeving voor Duitse reizigers naar Nederland:

Nederland is aangemerkt als een risicogebied.⁴⁷ Bij terugkomst in Duitsland moet een negatieve COVID-19 test kunnen worden getoond die niet ouder is dan 48 uur.⁴⁸ Indien dit niet kan, moet men zich preventief laten testen en 14 dagen in quarantaine gaan. Deze test moet binnen 10 dagen na terugkomst gedaan worden. Wanneer het testresultaat negatief is wordt deze quarantaine opgeheven.⁴⁹

Nederlandse regelgeving voor Duitse reizigers naar Nederland:

Bij binnenkomst in Nederland geldt een verplichte quarantaine van 10 dagen.⁵⁰ De quarantaine kan worden opgeheven bij een negatief testresultaat. In openbare ruimtes waar moeilijk afstand gehouden kan worden is een mondkapje verplicht vanaf 12 jaar.⁵¹

Besmettingen per 100.000 inwoners

Let op: bovenstaande kaarten geven het aantal besmettingen aan, niet de reisadvies-kleurcodes.

⁴⁵ www.niedersachsen.de/Coronavirus/vorschriften-der-landesregierung-185856.html

⁴⁶ www.nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁴⁷ www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/niederlande-node/niederlandesicherheit/211084

⁴⁸ www.nederlandwereldwijd.nl/landen/duitsland/reizen/reisadvies

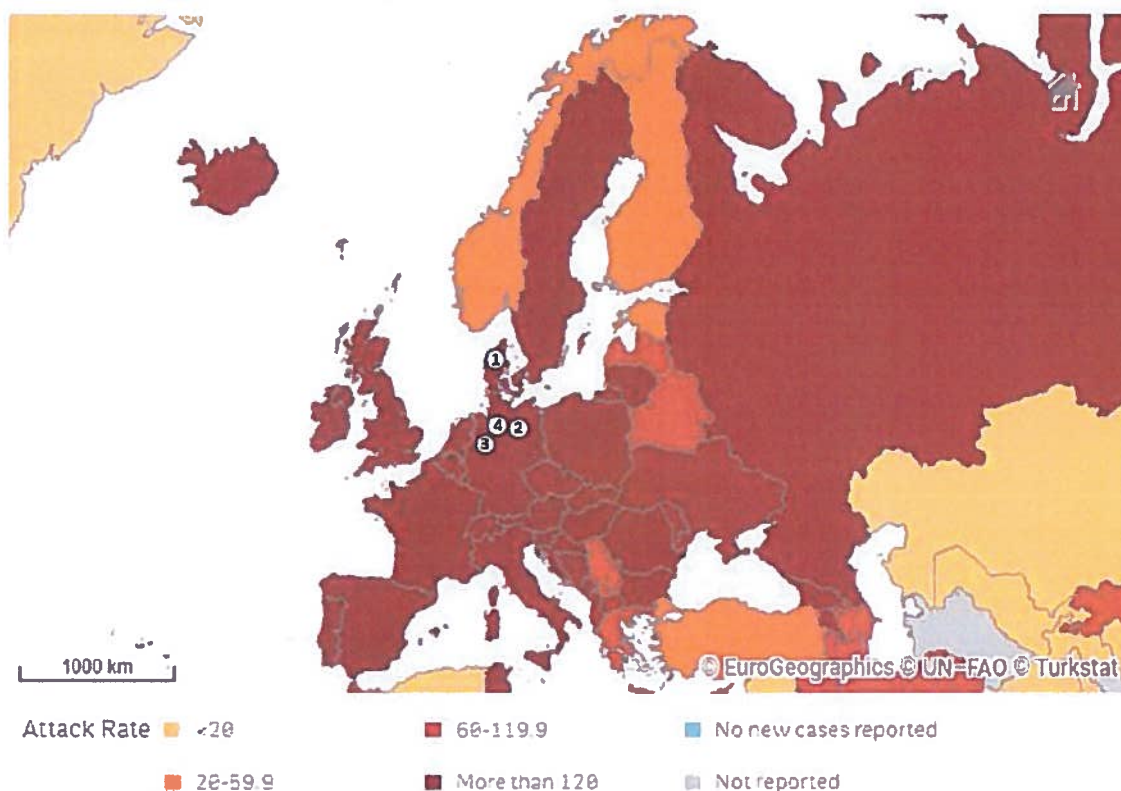
⁴⁹ www.bundesregierung.de/breg-de/themen/coronavirus/faq-reisen-1735032

⁵⁰ www.nederlandwereldwijd.nl/landen/belgie/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

⁵¹ www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/coronavirus-covid-19/reizen-en-op-vakantie-gaan/in-thuisquarantaine-bij-aankomst-in-nederland

6.4. Besmettingsrisico oefeningen CLAS-buitenland

Let op: de regionale data zoals die eerder werd gepresenteerd, is niet meer beschikbaar. Bovenstaande kaart laat het aantal nieuwe besmettingen per 100.000 inwoners zien in de periode 16-10-2020 t/m 28-10-2020⁵²

Nr.	Locatie	Eenheid/oefening	Aantal pax	Besmettings- graad
1	Aalborg, Denemarken	KCT/ Trojan Phoenix 2020	12	170 op 100K
2	Klitz, Duitsland	OOCL/ RON	11	623 op 100K
3	Munster, Duitsland	OOCL/ Opleiding	12	108 op 100K
4	Bergen, Duitsland	OTCO/ SOB/SOMS-III	13	168 op 100K

⁵² <https://qap.ecdc.europa.eu/public/extensions/COVID-19/COVID-19.html#global-overview-tab>

Toelichting

Nederlandse militairen moeten bij binnenkomst in Duitsland een negatieve COVID-19 test kunnen tonen die niet ouder is dan 48 uur. Indien dit negatieve testresultaat niet overlegd kan worden moet men zich bij aankomst in Duitsland preventief laten testen. Totdat de uitslag bekend is, moet men in quarantaine.^{53,54} Voor reizen naar Denemarken (Oksbol) gelden geen beperkingen indien men klachtenvrij is en in de regio Zuid-Denemarken blijft. Het dragen van een mondkapje is in openbare ruimtes verplicht. Er moet minimaal één meter tussenruimte worden gehanteerd. Na terugkomst in Nederland geldt geen quarantaineverplichting.⁵⁵

⁵³ Melding Buitenlandse Activiteiten in week 43 (SITCEN)

⁵⁴ www.nederlandwereldwijd.nl/reizen/reisadviezen

⁵⁵ www.nederlandwereldwijd.nl/landen/denemarken/reizen/reisadvies#anker-coronavirus

(7) Vooruitblik

Datum	Activiteit	Locatie	Impact op factor
November 2020	Uitbreiding testcapaciteit d.m.v. XL-teststraten	Nederland	Zorg
03-11-2020	Presidentsverkiezingen	V.S.	Economie
03-11-2020	Persconferentie [REDACTED]	Den Haag	Virus, Burgerschap
11-11-2020	'Elfde van de elfde': start Carnavalsactiviteiten & Sint Maarten	Nederland	Burgerschap
01-12-2020	Inwerkingtreding Tijdelijke wet COVID-19 (waarschijnlijk)	Nederland	Burgerschap, Virus
05-12-2020	Sinterklaasviering	Nederland	Burgerschap, Economie

(8) Handelingsperspectief Defensie

Steunaanvraag civiele autoriteiten bij het Ministerie van Defensie (ongewijzigd)

Het LIMC en TOC leveren al enkele maanden analyses en handelingsperspectief betreffende de verschillende scenario's rondom COVID-19 en daaruit voortkomende spanningen binnen de samenleving.

Het aantal COVID-19 ziekenhuisopnames stijgt en het LCPS is bezig patiënten te spreiden. Het is waarschijnlijk dat er naast de huidige ondersteuning meer aanvragen komen op het gebied van logistiek, planning en medisch personeel. Ook bij het personeel van VVT-instellingen speelt verzuim een rol. Mogelijk levert dit steunverzoeken op.

Ook bij de politie zorgen oplopende verzuimcijfers voor capaciteitstekort. Dit tekort kan mogelijk ook tot een steunaanvraag leiden.

Bijlagen

Bijlage 1: Beschrijving factoren van invloed

Factor		Toelichting
	1. Virus	Verspreiding en beheersing van het virus. Daarbij wordt o.a. gekeken naar het reproductiegetal en ontwikkelingen op het gebied van vaccinaties.
	2. Zorg	Effecten van COVID-19 op de Nederlandse zorgsector.
	3. Continuïteit van bestuur	Continuïteit van en vertrouwen in het bestuur en overheid.
	4. Openbare orde & Veiligheid	Continuïteit hulpdiensten en waarborging objectieve veiligheid.
	5. Burgerschap	Psychosociale en gedragsaspecten van bevolking: bijv. Cohesie, veerkracht, naleving van overheidsmaatregelen.
	6. Vitale infrastructuur	Continuïteit van de vitale infrastructuur.
	7. Economie	Effecten van COVID-19 op de Nederlandse economie en impact op het bedrijfsleven en de bevolking.
	8. Destabilisering (niet) statelijke actoren	Ongewenste beïnvloeding vanuit niet legitieme actoren.
	9. Communicatie, media & sociale-media	Versterking van andere effecten door 'de wet van Pleuris'.
	10. Meteo, evenementen en incidenten	Mogelijke invloeden van weer, evenementen en incidenten op de verspreiding van COVID-19.

Bijlage 2: Beschrijving scenario's

Het landelijke operationeel team Corona (LOT-C) heeft onderstaande scenario's initieel rond 26 maart opgeleverd en heeft medio mei 2020 een update van de scenario's uitgevoerd.

Best case: Continue alertheid

Beperkte sociaaleconomische impact + zorgsysteem toereikend

In dit scenario blijft de verspreiding van het virus onder controle. De set van bestaande en nieuwe maatregelen blijkt effectief en de nadelige gevolgen van de maatregelen zijn (relatief) beperkt. Een mogelijke tweede golf zorgt niet voor een problematische belasting van de zorg. De zorgsector kan zich herstellen en reguliere zorg kan worden hervat. Innovatieve oplossingen die het besmettingsrisico reduceren dragen bij aan het draaiend houden van de samenleving, zowel economisch als sociaal. Er is wel sprake van economische krimp en stijgende werkloosheid, maar ook perspectief op gedeeltelijk herstel in 2021. De veerkracht onder de bevolking blijft sterk, ook op de momenten dat maatregelen weer aangescherpt moeten worden. Gezamenlijk helpen we elkaar en in het bijzonder de kwetsbare mensen onder ons door deze moeilijke tijd heen. Hierbij zijn we in staat om meer in contact te staan met mensen die dat het meest nodig hebben, zoals ouderen en mensen met een beperking.

Escalatie: Maar samen sterk

Beperkte sociaaleconomische impact + zorgsysteem overbelast

Ondanks de maatregelen blijkt het niet mogelijk om de verspreiding van het virus voldoende af te remmen om overbelasting van het zorgsysteem te voorkomen. De oorzaak hiervan kan uit twee componenten bestaan. Ten eerste zijn maatregelen ineffectief. Ten tweede kan het zorgsysteem, dat reeds onder druk staat, een tweede golf niet verwerken. De PBM en andere middelen raken wederom schaars. Personeel raakt overbelast en valt uit. Hierdoor neemt de capaciteit af en treedt een zelfversterkend effect op. Deze neerwaartse spiraal valt moeilijk te stoppen en de situatie in de zorg verergerd dramatisch. Er moeten op dat moment moeilijke ethische keuzes gemaakt worden. Er moeten keuzes gemaakt worden tussen een accumulerende niet-COVID-19 zorgvraag en COVID-19 zorg. Electieve zorg vindt beperkt plaats. De economische impact is aanzienlijk maar de sociale impact blijft beperkt door een gemeenschappelijk doel. De overheid en maatschappelijke partners werken effectief samen. De grotere last voor zowel het zorgsysteem als economisch systeem wordt gezamenlijk gedragen. We zijn in staat om groepen die behoefte hebben aan bewegingsruimte en interactie dit ook te bieden. Mensen helpen elkaar op creatieve manieren en de maatschappij vecht zich samen door deze moeilijke tijd.

Stilval: Eigenbelang

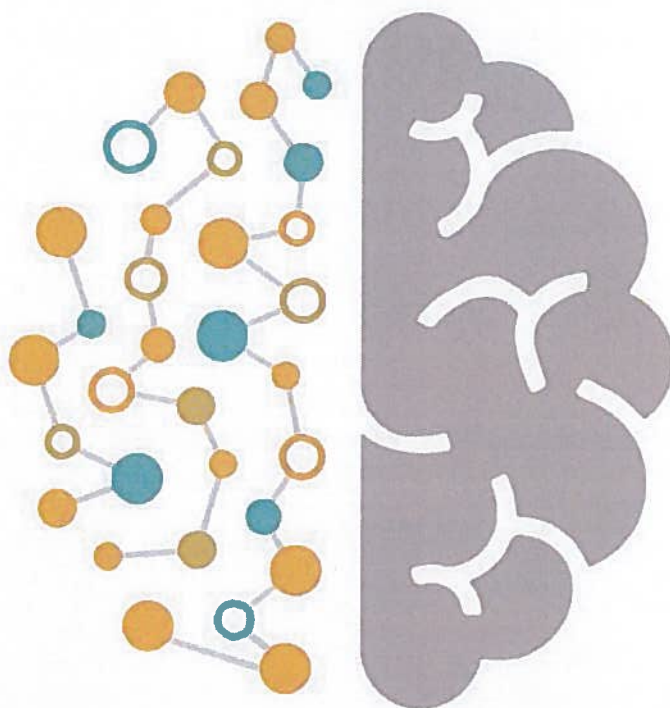
Hoge sociaaleconomische impact + zorgsysteem toereikend

De zorgsector raakt niet nogmaals zwaarbelast en kan zich gaan herstellen. Reguliere zorg wordt hervat. Hier staan echter zware sociaaleconomische kosten tegenover. De impact van de maatregelen uit het tweede kwartaal werken sterk door, mogelijk in combinatie met de effecten van wederom zware en/of langdurige maatregelen om een tweede golf te controleren. Deze maatregelen zijn echter wel effectief in het controleren van het virus. Wegens de onvrede die ontstaat door de sociaaleconomische impact van de pandemie is naleving niet voor iedereen vanzelfsprekend meer en moet intensiever worden gehandhaafd. Kwetsbare mensen komen steeds meer onder druk te staan, de werkloosheid stijgt snel. De menselijkheid van de maatregelen staat ter discussie doordat eenzaamheid en sociaal isolement toenemen. Er is sprake van een groeiende protestbeweging tegen de overheid. Het vertrouwen in de overheid neemt onder een deel van de bevolking af door economische onzekerheid en de psychosociale last van de situatie. Bestuurders staan onder druk en de relatie met maatschappelijke partners, zoals werkgevers, verslechterd.

Worst case: Chaos

Hoge sociaaleconomische impact + zorgsysteem overbelast

De inspanning om het virus te controleren blijkt niet voldoende om overbelasting van het zorgsysteem te voorkomen. Enerzijds kan dit een gevolg zijn van een ineffectief beleid, anderzijds kan ook blijken dat een significant deel van de bevolking niet langer bereid of in staat is om de maatregelen na te leven. Dit levert een dubbel probleem op: de sociaaleconomische impact van de maatregelen en verspreiding van het virus zijn groot. Tegelijkertijd lijkt dit offer niet voldoende te zijn om volle IC's te voorkomen, mede omdat het zorgsysteem onvoldoende hersteld was van de eerste golf. Dit leidt tot een verlies van vertrouwen in de overheid, instituties en de maatregelen. Een groter gedeelte van de samenleving twijfelt openlijk aan het nut van de maatregelen. Er is sprake van polarisatie tussen groepen die het beleid steunen en groepen die zich verzetten tegen de maatregelen. Dit dwingt de overheid om harder te handhaven met incidenteel verstoring van de openbare orde in de grote steden. De continuïteit van de vitale processen staan onder druk. Er is sprake van ziekteverzuim, tekorten aan PBM's en beperkte instroom van personeel door verstoorde opleidingstrajecten. Menselijk leed bij de ouderen, mensen met een beperking en sociaalkwetsbare groepen zijn wijdverspreid. De gevolgen van de crisis zijn voor iedereen voelbaar: de reguliere zorg is beperkt, de werkloosheid stijgt snel, het onderwijs vertraagd. Nationale en lokale overheden worden gedwongen zich op de crisis te focussen waardoor de reguliere taken vertragen. Er ligt grote druk op bestuurders. In het geval dat deze effecten niet tot Nederland beperkt zijn zal de verstoring van internationale handel en samenhang ernstige omvang aannemen.

LIMC

@

CONTACT US

LKOl Tonnetkazerne
Eperweg 141
8084 HE 't Harde
Gebouw 230

@

limc@mindef.nl

